

Välfärdsbrottslighet

Från fusk till systemhotande brottslighet

Christina Kiernan, samordnare välfärdsbrottslighet, otillåten påverkan och våldsbejakande extremism

Välfärdsbrottslighet

SKR definition

När en aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning.

Vilka verksamheter kan vara berörda?

Kommuner	Regioner
Ekonomiskt bistånd, bostadsanpassningsbidrag	Vårdval
Anhöriganställning	Hjälpmedel
LSS, särskilt boende, hemtjänst, färdtjänst	Läkemedel
Förskola, hem för vård och boende (HVB), personlig assistans, särskilda boenden	Upphandlad vård
Parkeringstillstånd, föreningsbidrag, bygglov, alkoholtillstånd	Nationella taxan
Hyreskontrakt	Läkarintyg, sjukskrivningsintyg
Markrättigheter	Recept
Bygg- och exploateringsverksamhet	Remisser

Vilka verksamheter kan vara berörda?

Kommuner

Ekonomiskt bistånd

Anhörigförsörjning

LSS, särskilt

Förskole

personer

Parker

alkohol

Hyreskontroll

Markrättigheter

Bygg- och exploatering

Inom alla områden där det finns
möjlighet att göra en vinst, för
egen del, för ett företag eller en
förening, förekommer det brott och
oegentligheter!

Exempel välfärdsbrottslighet

- Avtalshantering
- Felförskrivning
- Dubbeldebiteringar av tex besök
- Felaktiga intyg
- Validering av läkarlegitimationer

Hinder för arbete mot välfärdsbrottslighet

- Kontroller inför legitimation och tillsynsmyndigheters olika möjligheter
- Sekretess mellan myndigheter
- Förutsättningar att granska leverantörer inför och under avtalstid
- Granskning och sanktioner på läkemedelsområdet
- Kontrollsystem saknas i stor omfattning, bygger på tillit
- Verktyg för att förebygga, utreda och motverka saknas
- Otillåten påverkan

Otillåten påverkan

Brottsliga och icke brottsliga aktiviteter som syftar till att indirekt eller direkt **påverka beslutsfattare**, tex trakasserier, hot, våld.

Korruption

Otillbörligt utnyttjande av den offentliga positionen för att uppnå privata fördelar; en otillbörlig sammanblandning mellan det offentliga uppdraget och privata intressen.
(SKR definition)

Mutor, erbjudanden, gåvor, pengar, rabatter och måltider, men kan också inbegripa nära relationer mellan tex. två personer som missgynnar andra.

Infiltration

Infiltrering av företag och myndigheter genom placering eller rekrytering av insiders/möjliggörare.

Långsiktig och kostsam metod men värdefull eftersom "insidern" är införstådd i brottsupplägget alternativt kan utnyttjas vid behov.

Polisens lägesbild kriminell ekonomi

Goda vinstmöjligheter

**100–150
miljarder**

= vinster som delvis investeras i större brottsupplägg

Marknaderna för brottvinster har kraftigt expanderat:

- Narkotikamarknaden har vuxit över tid.
- Digitaliseringen möjliggör stora bedrägerier och utpressning mot privatpersoner och företag. Digitaliseringen + privatiseringar förenklar bedrägerier mot välfärdssystemet.
- Den fria rörligheten har gjort Sverige till en stor marknad för stöldligor.

Intäktskälla	Miljardvinster
Narkotika (försäljning i första ledet)	1,8-2,8
Bedrägerier	5,8
Stölder	2
Välfärdsbrottslighet	11-27
Kvalificerade välfärdsbrott	13
Momsbedrägerier	4,5
Svarta inkomster	91
Avsiktligt felaktiga välfärdsutbetalningar	8-20

Narkotikamarknaden har traditionellt varit den största intäktskällan, men nu bidrar svart ekonomi och utnyttjande av välfärdssystemen ännu mer till den kriminella ekonomin.

Vinster från välfärdsbrott där organiserad brottslighet står för en mindre del

Polisens lägesbild kriminell ekonomi

Hemställan till regeringen december 2023

Hälso- och sjukvård och tandvård

- Ökat informationsutbyte
- Läkemedelsförmåner
- Ägar- och ledningsprövning
- Leverantörskontroll och leverantörsregister
- Bakgrundskontroller

Uppdrag med anledning av SKR hemställen om åtgärder för att förebygga, upptäcka och motverka välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvård samt tandvård, december 2023

- Regeringsuppdrag till IVO om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården Delredovisat 31 januari 2025
<https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publikationer/rapporter/rapporter-2025/forstarkt-tillsyn-mot-valfardsbrottslighet-inom-halso--och-sjukvard-och-tandvard.pdf> (Slutredovisat 31 jan 2027)
- Regeringsuppdrag till IVO om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen Delredovisat 31 januari 2025 <https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publikationer/rapporter/rapporter-2025/forstarkt-tillsyn-mot-valfardsbrottslighet-inom-omsorgen.pdf> (Slutredovisat 31 jan 2027)

- Regeringsuppdrag till Läkemedelsverket att kartlägga välfärdsbrottslighet inom apoteksverksamhet
(Slutredovisning 25 september 2025)

- Regeringsuppdrag till Statskontoret att föreslå åtgärder för att förbättra kommuners och regioners uppföljning och kontroll av privata utförare
(Slutredovisat 4 april 2025)

- En översyn av vissa frågor om dokumentation, begränsningar och tillsyn avseende läkemedelsförskrivningar
(Redovisas 12 mars 2026)

- Uppdrag att förbättra IVO:s förutsättningar att motverka oseriösa och kriminella aktörer inom hälso- och sjukvården
(Redovisas den 15 april 2025)

- Regeringsuppdrag till Läkemedelsverket om risker med och åtgärder mot falska läkemedel
(Redovisas 31 januari 2026)

- Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen att bilda ett forum för lärande och kunskapsspridning om välfärdsbrottslighet
(Delredovisas den 30 november 2025, slutredovisas 28 februari 2027)

Befintligt stöd från SKR

- Nätverk – regioner mot välfärdsbrottslighet (digitalt nätverk för kommuner samt nätverk om otillåten påverkan)
- Samarbetsrum – Välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan, Välfärdsbrottslighet regioner, Välfärdsbrottslighet inom personlig assistans, Föreningsbidrag välfärdsbrottslighet, Felaktiga utbetalningar ekonomiskt bistånd
- Nyhetsbrev 4-6 gånger om året
- Föreläsning – grundläggande om välfärdsbrottslighet
- Föreläsningar och seminarium från välfärdsbrottslighetskonferensen 2024
- Stödmaterial – att komma igång med strukturerat arbetet mot välfärdsbrottslighet, om föreningsbidrag och om revision
- Länkar till relevanta myndigheters stödmaterial (Brå, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten mfl.)
- Mall för polisanmälan bidragsbrott
- Information om arbetsmetoden crime proofing
- Poddar, lärande exempel
- Välfärdsbrottslighetsvecka, vecka 43, inklusive välfärdsbrottslighetskonferens 23-24 oktober 2025

Boktips!

Tack för idag!

Christina Kiernan

Sveriges Kommuner och Regioner

Samordnare välfärdsbrottslighet, otillåten påverkan och våldsbejakande extremism

christina.kiernan@skr.se

070-3817849